

TURUN YLIOPISTO
Lääketieteellinen tiedekunta

LAULUMAA, JASMIN: Äidin mentalisaatiokyvyn ja psyykkisen oireilun yhteys
pienen lapsen nukkumiseen

Syventävien opintojen kirjallinen työ, 33 s. x 8 liites.

Oppiaine: Lastenpsykiatria

Tammikuu 2017

Äidin mentalisaatiokyvyn ja psyykkisen oireilun yhteys pienen lapsen nukkumiseen

Vanhemman mentalisaatiokyvyn yhteyttä pienen lapsen nukkumiseen tai unihäiriöihin ei ole tietääksemme aiemmin tutkittu. Mentalisaatio varhaisessa vanhemmuudessa tarkoittaa vanhemman kykyä ymmärtää, että pienelläkin lapsella on oma erillinen mielensä ja kokemuksensa, kykyä erottaa omat ja lapsen kokemukset toisistaan, ja halua pohtia kokemuksen vaikutusta toimintaan, reagointiin ja käyttäytymiseen. Tutkimuskysymykset olivat: 1) onko äidin parempi mentalisaatiokyky yhteydessä lapsen vähäisempiin nukkumisvaikeuksiin ja 2) kokevatko äidit, joilla on parempi mentalisaatiokyky, lapsen nukkumisen vähemmän ongelmalliseksi. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin äidin masennus- ja ahdistusoireilun yhteyttä äidin mentalisaatioon lapsen syntymän jälkeen lapsen nukkumiseen. Tutkimus on osa Turun yliopiston FinnBrain-syntymäkohortin (www.finnbrain.fi) pilottivaiheen tutkimusta.

Aineistona olivat äitien itsetäyttämät kyselylomakkeet lapsen ollessa kuuden kuukauden ikäinen. Tässä vaiheessa perheitä oli mukana 104. Äidin varhaisen mentalisaation arviointiin käytettiin uutta, vasta testauksen alla olevaa 36 kysymyksen lomakemittaria (Po-PRFQ, Postnatal Parental Reflective Functioning Questionnaire), joka on suunniteltu arvioimaan vanhemman mentalisaatiokykyä suhteessa itseen, vauvaan ja merkittäviin läheisiin ihmisiin. Lomakkeelle tehtiin alustava faktorianalyysi, ja sen tuloksena saatua 16 kysymyksen versiota ja kolmea faktoria käytettiin tämän tutkimuksen analysoinneissa. Lapsen nukkumisen arviointiin käytettiin kahdentoista kysymyksen BISQ-lomaketta (Brief Infant Sleep Questionnaire). Kysymykset koskevat seuraavia lapsen nukkumiseen liittyviä asioita: kuinka paljon lapsi nukkuu yöllä ja päivällä, miten lapsi nukahtaa, kuinka paljon on yöheräilyjä ja kokevatko vanhemmat lapsen nukkumisen ongelmaksi. Masennusoireilua arvioitiin 10 kysymyksen lomakkeella (EPDS, Edinburgh Postnatal Depression Scale) ja ahdistusoireilua puolestaan 20 kysymyksen STAI (State-Trait Anxiety Inventory) -lomakkeella

Tutkimuksessa todettiin, että äidin parempi mentalisaatiokyky näyttäisi lyhentävän lapsen raportoitua nukkumisaikaa ($p = 0,04$). Toisaalta yöheräilyjen määrään tai lapsen nukkumisen ongelmaksi kokemiseen mentalisaatiokyvyllä ei ollut yhteyttä. Äidin postnataalin masennus- ja ahdistusoireilu sen sijaan oli yhteydessä heikompaan mentalisaatioon, mikä on tärkeä löydös. Vahvoja johtopäätöksiä tuloksista ei kuitenkaan voi tehdä aineiston koon ja edustavuuteen liittyvien rajoitusten vuoksi. Jatkotutkimukset suuremmalla aineistolla ovat tarpeen, koska aihe on tärkeä kliinisten interventioiden kehittämisen ja kohdentamisen takia.

avainsanat: mentalisaatio, nukkuminen, masennus, ahdistus